

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKULTET

4 KJEMPER FOR TROSFRIHETEN
8 UROLIGE TIDER ØKER RELIGJØSITETENS BETYDNING
12 STUDIETUR TIL ISRAEL

16 SIVILSAMFUNN UNDER PRESS I KINA
22 «INSTITUTTET» FEIRER 50 ÅR

LYS OG LIV

NR. 2/17
83. ÅRG.

TEMA

Religion og politikk

VIDAR L. HAANES

Rektor

Religion og politikk

Luther ville skille tydeligere mellom det verdslige og det åndelige regiment. Men de lutherske fyrstekirkene som oppstod i kjølvannet av reformasjonen unngikk ikke å blande sammen religion og politikk. Både den amerikanske og den franske revolusjon innebar forsøk på å sekularisere staten. I Norge ble den konfesjonelle staten videreført i 1814, med bekjennelsesplikt for embetsmenn og et sterkt samvirke mellom religion og politikk.

Religion gjør ikke nødvendigvis politikken konservativ eller reaksjonær. Fra 1840-årene utviklet de kristne organisasjonene demokratiske prosesser som bidro til fremveksten av parlamentarismen i Norge. Men statskirkens biskoper motarbeidet parlamentarismen i 1880-årene, begrunnet i en konservativ samfunnsforståelse og det de mente var kristne grunnverdier. Den gang var altså biskopene konservative, mens store deler av den vestlandske lekmannsbevegelsen var radikale, politisk liberale og støttet Venstre. I dag er det høyresiden som anklager biskopene for å være venstrevidde og for å uttale seg konkret om politiske saker.

MFs oppgave er ikke å formulere en konkret politikk og undervise studentene i denne. Vi ønsker å utdanne samfunnsborgere som kan reflektere selvstendig over etiske og aktuelle politiske spørsmål.

Mange av våre studenter skal bli prest, diakon eller kateket. Da er selvsagt utdanning i teologi, diakoni eller kirkelig undervisning det sentrale. Men også disse studentene trenger kunnskap om samfunnet og samfunnets kulturelle forutsetninger. Det handler om dannelse og innsikt i hvordan man kan takle uenighet, om respekt og religionsfrihet, menneskerettigheter og menneskeverd.

MF har også lektorutdanning og ulike bachelor- og masterprogrammer som utdanner for arbeid i skole og samfunn. I tillegg til samfunnsfag og viktige tema som etikk og verdier, demokrati og medborgerskap, ønsker vi at disse studentene skal få en grunnleggende kunnskap om kristendom og religion. Det er stort behov for mer kunnskap om kristendom og religion blant lærere, journalister, ledere eller for den saks skyld blant våre politikere.

Innhold

S. 4

RELIGION OG POPULISME PÅ TIMEPLANEN

MF-studenter kan nå studere populistiske bevegelser og partier, som har fått stadig større oppslutning verden over. – Populisme blir ofte brukt som et skjellsord, men det er nyttig å vite hva som egentlig ligger i begrepet, sier Lars Laird Iversen.

S. 8

UROLIGE TIDER OG RELIGJØSITET

Hvilken rolle spiller religiøsitet og sårbarhet i en globalisert verden? Og er noen former for religiøsitet bedre rustet enn andre til å takle menneskers utfordringer i vår tid, spør Sturla Stålsett.

S. 12

STUDIETUR TIL ISRAEL

Se glimt fra prestestudenters fire uker i Israel! – De fire beste og viktigste ukene for meg så langt i studiet, sier Jacob Breda Antonsen.

UTGIVER

Det teologiske menighetsfakultet
Pb 5144 Majorstuen, 0302 Oslo
Telefon: 22 59 05 00
E-post: lysogliv@mf.no
Bankkonto: 6038 05 58583
www.mf.no

Bladet kan lastes ned elektronisk på mf.no (gratis tjeneste)

REDAKSJON

Fredrikke R. Aadland, fung. redaktør
Lena S. Sandvik, redaktør (permisjon)
Hilde Arnesen, journalist
Atle O. Sjøvik, red. medlem

PRODUKSJON OG TRYKK

Foto på omslag: Siv Dolmen
Layout/trykk: Østfold Trykkeri AS
www.ostfold-trykkeri.no

ANNONSEINFORMASJON

Ønsker du å annonsere i bladet, ta kontakt med Fredrikke Ree Aadland. Har du andre spørsmål er du velkommen til å kontakte oss.

20 000 abonnenter mottar bladet fire ganger i året. Abonnementene består av MF-venner, tidligere studenter og ansatte, alle menighetsråd, kirkelige organisasjoner og institusjoner. Ved kildehenvisning kan artikler i *Lys og liv* gjengis fritt.

Side 4

KJEMPER FOR TROSFRIHETEN

De er fra forskjellige parti og har ulike tro. Men Hadia Tajik og Hilde Frafjord Johnson er enige om at det er en usikkerhet i den offentlige debatt knyttet til det å tro.

S. 16

SIVILSAMFUNN UNDER PRESS I KINA

Selv i en politisk kontekst preget av skjeve maktforhold, har kinesiske sivilsamfunn evne til å handle og ta valg, skriver Marielle Stigum Gleiss.

S. 22

«INSTITUTTET» FEIRER 50 ÅR

I år markeres MFs 50-årige historie som utdanningsinstitusjon for skolesektoren. Ann Midttun og Sverre Dag Mogstad inviterer til feiring med blant annet historiske glimt, musikk og tapasbord.

FREDRIKKE REE AADLAND
REDAKTØR

Verdiar i valkamp

Noko har hendt. Har du merka det? Ein populistisk vind fyk over det eine landet etter det andre. Samstundes har ein debatt kring verdiar og religion vakse fram. Nokon ber høgt om at Gud skal velsigna landet. Me veit kva fleire leiande politikere i Noreg trur på. Men kan dei snakka fritt om trua si i det offentlege?

– Sjølv om det ikkje er tabu, framstår det likevel som at det i den offentlege debatten er ein dirrande mangel på tryggleik knytta til det å

tru, seier Hadia Tajik. Sjå kva ho og Hilde Frafjord Johnson seier om religionens rolle i politikk og skule, s. 4–6.

Me lever i ei uroleg tid. Mange talar om det med bekymring no, sjølv kongen. Då er det høgst aktuelt å spørja om det er nokre former for religiøsitet som er betre skikka enn andre til å handtera utfordringane menneske har i vår tid. Sjå kva professor Sturla Stålsett seier s. 8-9.

Masterstudent Asil Zada er frå Pakistan og undrast:

– Kva har islam og kristendom med politikk og leiing å gjera? Les meir s. 7.

Fleire dyktige internasjonale studentar ved MF ynskjer å tene kyrkja i heimlandet. Sjå sistesida for korleis du kan hjelpe dei eit stykke på vegen.

 FØLG MF PÅ FACEBOOK:
facebook.com/menighetsfakultetet

Kjemper for trofriheten

De er fra forskjellige parti og har ulik tro. Men Hadia Tajik og Hilde Frafjord Johnson er enige om at det er en dirrende usikkerhet i den offentlige debatt knyttet til det å tro.

TEKST: FREDRIKKE REE AADLAND
FOTO: SIV DOLMEN

Da landsmøtene ble avholdt i vår, ble det spekulert høyt og lavt om hvilke partier som kan bli samarbeidspartnere etter høstens stortingsvalg. K-en i KRLE-faget ble gjenstand for diskusjon, og flere ledende politikere fremmet sitt syn på faget i sosiale medier. Vi tok turen til Stortinget for å finne ut hva nestleder i Arbeiderpartiet Hadia Tajik og generalsekretær i KrF Hilde Frafjord Johnson mener er religionens rolle i offentligheten og skolen.

– Religion er viktig for veldig mange mennesker. Vi kan ikke legge begrensninger

for trofriheten. KrF er uenige i den livssyns- nøytrale linjen som SV og FrP har lagt seg på. Vi vil legge til rette for det religiøse mangfoldet, og det betyr også religiøse symboler, sier Frafjord Johnson.

IKKE EN PRIVATSAK

– Religion i det offentlige rom er en grunnleggende menneskerettighet. Det står eksplisitt i den europeiske menneskerettighetskonvensjonen at enhver har rett til å utøve sin tro, privat eller offentlig, alene eller i fellesskap, sier Tajik.

Hun møter ofte folk som mener at religion er en privatsak, noe som skal holdes innenfor husets fire vegger eller i et forsamlingslokale.

– De kan mene at religion ikke skal være synlig i det offentlige rom. Men jeg mener at religion i aller høyeste grad er et offentlig anliggende. Det er fordi religion er viktig for veldig mange – på godt for mange, på vondt for noen.

DIRRENDE USIKKERHET

De er enige i at det ikke gjenstår tabuer knyttet til det å være religiøs i dag.

– Men vi får en større debatt rundt disse spørsmålene nå med flere muslimske innvandrere til Norge. Det er en mer intens debatt om visse forhold, som klesdrakt. Her er Hadia Tajik og jeg enige. Det er viktig at vi står fast ved de prinsippene som gjelder – menneskerettighetene og muligheten til å ha frihet for egen trosutøvelse, sier Frafjord Johnson.

– Selv om det ikke er tabu, fremstår det likevel som at det er en dirrende usikkerhet i den offentlige debatten knyttet til det å tro, sier Tajik.

Hun referer til Tony Blair, som egentlig ville avslutte en tale med «God bless Britain», men som ble sterkt frarådet dette av sine rådgivere.

– Jeg har kjent på det selv, det som Blair sa i et intervju: Forteller du journalister eller offentligheten at du er et troende menneske,

så kan de bli urolige for om det er slik at du setter deg i et hjørne og vugger litt frem og tilbake og konsulterer han der oppe før du bestemmer deg for politiske spørsmål.

Tajik peker utover kontoret sitt. Det har omfangsrrike bokhyller.

– Koranen står ikke lenger her, slik den gjorde da jeg var politisk rådgiver. Jeg opplevde at den trakk folks oppmerksomhet og i noen sammenhenger så ut til å gjøre dem utrygge. De fleste vet jo at de møter en muslim når de møter meg. Men det var akkurat som at Koranens tilstedeværelse gjorde dem utrygge.

«HVA MENER DU SOM MUSLIM?»

– *Kan en politikers livssyn overskygge det politiske budskapet?*

– Ja, jeg opplever i ulike sammenhenger at religionen min blir gjort relevant også når jeg mener at den ikke er relevant. Jeg har vært i debatter der programleder har spurt: «Ja, hva mener du som muslim?».

Da svarer Tajik at hun mener akkurat det samme som muslim som hun mener som nestleder i Arbeiderpartiet.

– Det er jo ikke slik at jeg mener noe mellom ni og fire som nestleder, og noe annet etterpå som muslim. Kanskje de tror at det vil være et motsetningsforhold der, som jeg ikke opplever at det er.

SPRER VERDIER, IKKE TROEN

Frafjord Johnson forteller at også hun, som KrF-politiker, kan møte en underliggende usikkerhet. Noen tror at KrF vil bruke politikken til forkynnelse og spre kristen tro.

– Og det er rett og slett feil. Går du tilbake i historien, er det det kristne verdigrunnlaget som har vært hele fundamentet for KrFs politikk og som er grunnen til at en bærer dette partinavnet. Det er veldig klart for oss når vi kommer inn på KRLE-faget, og alle disse andre debattene, at det ikke er et instrument for forkynnelse. Politikken skal legge rammer som er likeverdige for alle, også når det gjelder religionsutøvelse.

FLERE KOBLINGER

– *I hvilke tilfeller kan det være naturlige eller viktige koblinger mellom religion og politikk?*

– Vi har grunnloven og kulturarven Norge som nasjon er bygget på. Den kristne og humanistiske verdier står fortsatt nedfelt i paragraf 2 i grunnloven, selv når kirken løsrives fra staten. KrF er opptatt av å bevare det. Dette viser hvor vi som nasjon er kommet fra, og hvilke verdier vår kulturarv er forankret i, sier Frafjord Johnson.

Hun understreker at politikk kan forankres i verdier, men ikke i religionsutøvelse og forkynnelse.

Tajik er opptatt av en politikk som både

klarer å ta med seg det gamle og møte det nye.

– Det er ikke slik at en i møte med det nye mangfoldige Norge må glemme eller viske ut den kulturarven en har. Dessuten er dette ikke bare en arv, men en del av samtiden. Det er fortsatt viktig for mange mennesker.

POLITIKK FOR DET EN IKKE SER

– Religion er relevant for politikken når det er en del av landskapet i Norge. Jeg mener ikke å si dette på en pompøs måte ...

Tajik avbryter seg selv med lett latter, før hun tegner bildet videre.

– Man kan tenke på landskapet i Norge som fjell og fjorder og veier og infrastruktur – og det er det jo. Men det er de tingene vi ser. Landskapet er også alt det vi ikke ser. Det som er viktig for folk, det som kan være ankerfestet i deres liv. Enten de er kristne, har en annen tro eller ikke tror. Religion og religiøs forståelse blir viktig for å skape politikk for det en ikke ser, men som er viktig for folks liv.

TRYGGHET I EGEN VERDIARV

Frafjord Johnson nikker anerkjennende til Tajik.

– Det er også forskjell på politikeres evne til å skjønne slike landskap – at det er mer enn brutto nasjonalprodukt som står i hodet på folk, at det er andre ting som vibrerer i samværet mellom mennesker og som er viktig i menneskers liv. Vi merker at Hadia har en tydelig forståelse for dette.

Som antropolog er Frafjord Johnson opptatt av den kulturelle delen i livssynslandskapet.

– Fremfor å tenke at alt skal være nøytralt hele tiden, så tror vi at trygghet og forankring

i egen verdiarv gjør en bedre i stand til å møte andre kulturer og trosretninger.

KRLE ELLER RLE?

Generalsekretæren trekker frem KRLE-faget i denne sammenhengen.

– Å gi alle kjennskap til kulturarven gjør at en kan møte alle med større åpenhet. Trygghet er avgjørende når en skal være åpen med andre. Og dette kjempet jo du for på landsmøtet, Hadia.

– Ja, vi hadde jo spørsmålet om K-en i KRLE-faget oppe på landsmøtet, og jeg tilhørte de som ønsker å beholde K-en. Men vi tapte. Vi tapte med ganske liten margin, da, det var kun en håndfull stemmer. Når det tradisjonelt i Arbeiderpartiet har vært et syn at en ikke skal ha K-en i religionsfaget, så ble jeg glad for at nesten halvparten av salen var enig med meg i det stikk motsatte!

Hun smiler.

– Vi har skapt et nytt rom for diskusjon om denne type spørsmål i AP. Det er jeg glad for.

– Hva er dere i KrF villige til å forhandle med til høsten for å beholde K-en ...?

Spontan latter bryter ut blant både politikere og rådgivere langs møtebordet.

– Jeg tror ikke vi skal begi oss ut på det nå! Vi står for vår politikk og vårt samarbeidsvedtak. Det er velgerne og valgresultatet som avgjør, sier Frafjord Johnson.

LIKE VIKTIG SOM NORSK OG MATTE?

– *Ja eller nei til KRLE som obligatorisk fag i lærerutdanningen?*

Frafjord Johnson griper kjapt ordet.

– For meg og for KrF er det viktig. Dette er et fag som begynner ganske tidlig i skolen, og det betyr at alle lærere må kunne undervise

«Koranen står ikke lenger her på kontoret, slik den gjorde da jeg var politisk rådgiver.»

i det. Det bør være helt greit for alle å gjøre det, ettersom det er et ikke-forkynnende fag. Faget, der du lærer både om egen kulturarv og om andre livssyn, bør være like viktig som andre grunnleggende ferdigheter – som norsk, matte, samfunnsfag.

Tajik viser til at Arbeiderpartiet ikke har vært opptatt av at det skal være en obligatorisk del av lærerutdanningen.

– Jeg mener det er viktig at lærerne har en viss kunnskap om fagets innhold, uansett om de skal undervise i faget eller ikke. De kan komme til å bli lærere i en mangfoldig sammensatt skole, og da kan det være nyttig å ha med seg den bagasjen i møte med elevene.

UENIGE OM MUSLIMSKE SKOLER

– *Hva er de viktigste forskjellene i KrF og APs tros- og livssynspolitikk?*

– Jeg synes å se at de største skillelinjene mellom norske parti nå går på det å se betydningen av religion i det offentlige rom. Å gi rom for trosfriheten mener jeg er det viktigste prinsippet. Her står FrP og SV på den ene siden og de øvrige partiene på den andre. Men så er det en annen skillelinje, muligheten til å gå på en skole basert på eget livssyn. Tradisjonelt har AP ligget på en annen linje enn KrF der, selv om det nå etter forliket er mer nyanseforskjeller, svarer Frafjord Johnson.

Tajik nikker, og peiler inn på forskjellen mellom private skoler som har et religiøst utgangspunkt eller utgjør alternativ pedagogikk, og de rent kommersielle skolene.

– I vårt parti var det i privatskoleforliket ganske sterk oppslutning om dette skillet. Men hos oss dukker det med jevne mellomrom opp debatt om omfanget av private skoler. Da handler det om frykten for segregering. Jeg er skeptisk til om unge som går i en muslimsk skole får tett nok kontakt med det tradisjonelle norske til at de vil få et integrert liv som voksne. Dette kommer tydeligere frem når du har en annen etnisk bakgrunn, enn om du går på en kristen skole og har en bred etnisk norsk kontakflate utenfor skolen.

Frafjord Johnson minner om at det kun er 3 prosent privatskoler på nasjonalt plan.

– Det er derfor ingen trussel mot enhetsskolen eller en felles skoleplattform for alle barn. Det er en rettighet knyttet til trosfriheten. Tiltak må selvsagt på plass for å møte utfordringer på integreringssiden. Men har vi gitt andre trossamfunn mulighet til å lage skoler, er det problematisk å ikke gi muslimske trossamfunn den samme muligheten.

«Det er en mer intens debatt om visse forhold, som klesdrakt.»

K for kunnskap og kristendom

FOTO: THOMAS HAUGERSVEEN /STATSMINISTERENS KONTOR

– Tros- og livssynspolitikk skiller ikke partiene i samme grad som tidligere, mener kulturminister Linda Hofstad Helleland.

– *Hva er religionens rolle i det offentlige rom nå, og hva bør den være fremover?*

– Tro og livssyn synes å få en større plass i samfunnsdebatten. Det er bra. Om det betyr at religion i seg selv har fått en stadig mer fremtredende rolle, er kanskje mer usikkert. Jeg ønsker at vi kan fortsette å være et livssynsåpent samfunn der religion og tro har en naturlig plass.

– *Hva er de største forskjellene på Høyres, AP og KrFs tros- og livssynspolitikk, slik du ser det?*

– Tros- og livssynspolitikk skiller ikke partiene i samme grad som tidligere. Men skal jeg trekke frem et område jeg stadig ser forskjeller, er Høyre som et konservative parti mer opptatt av å ivareta og belyse den kristne kulturarven og de tradisjonene vi i fellesskap har utviklet.

– *I hvilke tilfeller kan det være naturlige eller viktige koblinger mellom religion og politikk?*

– Både religion og politikk handler om refleksjon. Verdier er også viktige stikkord for både religion og politikk. Kanskje kan vi i politikk ha noe å lære av – fra tid til annen – å reflektere over mer grunnleggende etiske og verdimeslige utfordringer slik religionene gjør. For både politikk og religion handler om å tilrettelegge for at mennesker kan leve gode liv og mestre hverdagens.

– *KRLE-faget er igjen blitt debattert, og du uttrykket skuffelse på Facebook over AP-landsmøtets nei til K-en i KRLE. Hvorfor var det viktig å signalisere reaksjonen i sosiale medier?*

– Mange mennesker har behov for å føle trygghet for egen identitet og tradisjoner. Jeg er overbevist om at en slik trygghet gjøre oss i bedre stand til å møte andre og deres tro med respekt. Uavhengig av om eller hva folk selv tror, er kunnskap om Norges kristne kulturarv en vesentlig del av nøkkelen til å forstå dagens Norge. K-en i KRLE symboliserer for meg nesten like mye ordet kunnskap som ordet kristendom. Man fjerner ikke det ene uten å fjerne det andre.

Studerer koblinger mellom religion og populisme

De siste årene har populistiske bevegelser og partier har fått stadig større oppslutning verden over. Faget «Religion, identity and populism» bruker disse bevegelsene som utgangspunkt for å forstå forholdet mellom religion og identitet i vår tid.

TEKST: HILDE ARNESEN

– De høyrepopulistiske partiene i Europa har i økende grad blitt opptatt av religion, og kjemper for å ta tilbake den kristne identiteten. Men når det kommer til religion, handler det mer om kristen identitet og tilhørighet enn om tro, sier Anders Ravik Jupskås.

Han er hyret inn som gjesteforeleser i faget om religion, identitet og populisme. Dagens tema er høyrepopulisme og religion i Norge.

BRENNENDE AKTUELT

– Populisme blir ofte brukt som et skjellsord, men det er nyttig å vite hva som egentlig ligger i begrepet, sier emneansvarlig Lars Laird Iversen. Han mener faget tar for seg et brennende og dagsaktuelt tema – koblingene

mellom religion, identitet og populisme.

– Et av spørsmålene vi har diskutert er om det er ekte religiøsitet som blir mobilisert for populistiske prosjekter, eller er det kun brukes instrumentelt og strategisk. Vi ser jo at det er forskjell på religiøs mobilisering i USA og Europa. I USA får populistene bred støtte også fra talerstolene i store menigheter. Mens i Europa opplever populistene motstand fra kirkene.

MANGE GODE DISKUSJONER

Det er første gang faget er satt opp på MF. Blant de ni studentene er det flere med ulike etniske og religiøse bakgrunn. Det har åpnet for gode diskusjoner og samtaler.

– Å forstå populisme og religionenes rolle er veldig viktig i vår tid. Bare se på alt som skjer i USA og mange europeiske land, sier Joshua Schell-Ehl, utvekslingsstudent fra Tyskland.

BÅDE SEKULÆRT OG RELIGIØST

– Populistene bruker ofte religion strategisk. Målet er ikke å fremme kristendommen i seg selv, men å fremmedgjøre islam, sier Jupskås i forelesningen og trekker fram eksempelet med forbud mot religiøse hodeplagg og minareter.

– Slike forbud fremmer jo et sekulært samfunn, samtidig som kristen identitet og kultur trekkes fram som noe positivt. I Norge ser vi Frp kjempe for skolegudstjenester fordi det er en viktig tradisjon i seg selv, ikke nødvendigvis på grunn av innholdet, sier han.

I land som Frankrike, Nederland og Østerrike har populistene også promotert førkristne, sekulære ideer.

– Det varierer hvordan populistene omtaler kristendom og religion, men felles for de fleste er at de bruker enkelte tradisjoner for å vise at muslimer ikke er en del av Europa.

VERDEN RUNDT

I løpet av semesteret har studentene blitt presentert for en rekke casestudier fra ulike land i Europa, Asia, Midtøsten, Sør-Amerika, USA og Norge.

– Jeg synes det er veldig interessant å lære mer om hvordan religion styrer i ulike land og samfunn. Og hvilken rolle religion spiller i konflikter. Hva ligger egentlig i de ulike religionene? Og hva har islam og kristendom med politikk og styre å gjøre? Det er viktige og interessante spørsmål fra den delen av verden jeg kommer fra, sier Asil Zada fra Pakistan.

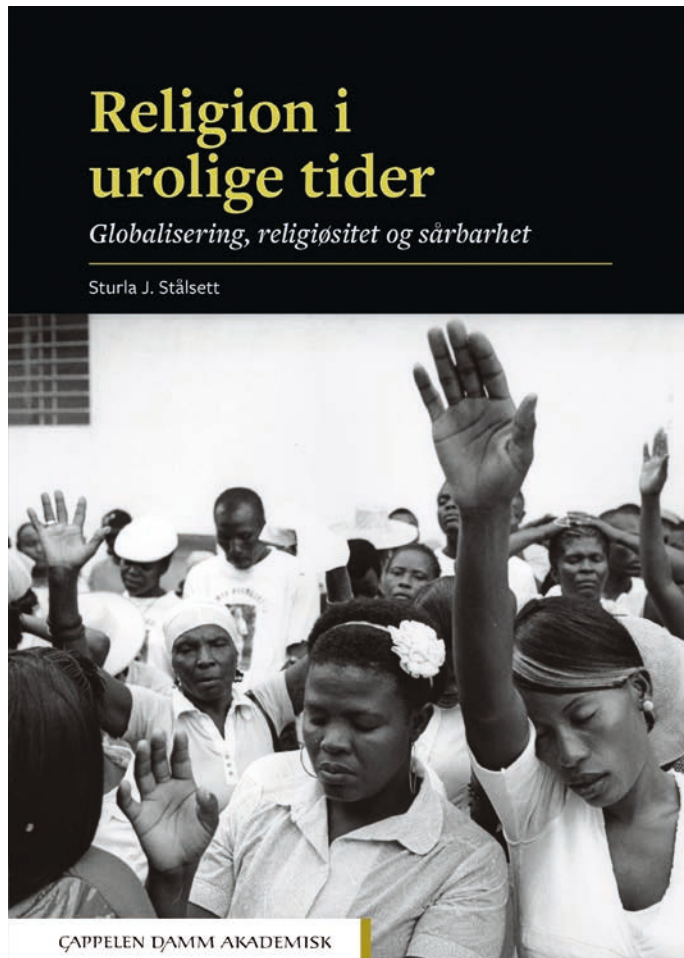
Lars Laird Iversen,
emneansvarlig

Joshua Schell-Ehl,
utvekslingsstudent
fra Tyskland

Asil Zada,
utvekslingsstudent
fra Pakistan

Urolige tider øker religiøsitetens betydning

Hvilken rolle spiller religiøsitet og sårbarhet i en globalisert verden? Og er noen former for religiøsitet bedre rustet enn andre til å takle menneskers utfordringer i vår tid?

TEKST: HILDE ARNESEN

Dette er spørsmål professor Sturla Stålsett tar for seg i sin nye bok *Religion i urolige tider. Globalisering, religiøsitet og sårbarhet*.

– Globalisering er fortsatt et av de viktigste begrepene i vår tid, og rommer noen av de mest sentrale konfliktlinjene og utviklings-trekkene vi står overfor. Min interesse er hva som er religion og religiøsitetens rolle i disse spenningene og kontroversene, sier Stålsett.

Han beskriver prosjektet som ambisiøst, men helt nødvendig.

– Dette er viktig både for oss som på ulike måter er knyttet til det religiøse feltet, og for politikere og samfunnsforskere. Vi må øke forståelsen av dynamikken mellom religion og globalisering.

Boka tar for seg hvordan religion både spiller med og mot globaliseringen. På den ene siden bidrar religion til vold, ekstremisme og øker konfliktnivået. På den andre siden forstås religion i økende grad som en ressurs for fredsbygging og konflikthåndtering.

MER INTENSE ERFARINGER AV SÅRBARHET

En vanlig forståelse av globaliseringen er at den har ført til økt gjensidig avhengighet mellom folk og land, og større ulikhet mellom forskjellige grupper. Ifølge Stålsett kommer også denne gjensidige avhengigheten til

uttrykk gjennom flere og mer intense erfaringer av sårbarhet. Han tar derfor utgangspunkt i denne sårbarheten i analysen av globaliseringen.

– Jeg mener vi må erkjenne sårbarhetens verdi for etikk og politikk. Det er en ressurs i møte med globaliseringsalderens kontraster og negative utslag. For det er kun gjennom min egen sårbarhet, og min erkjennelse av den, at jeg kan settes i stand til å erfare din sårbarhet. Sårbarheten er av uvurderlig verdi. Den konstituerer det menneskelige, og setter oss i stand til å handle etisk. I stedet beskrives den ofte som et problem vi vil bli kvitt.

FRYKTER SÅRBARHETEN

Hele den moderne utviklingen kan leses som en slags kamp mot eller flukt fra sårbarhetens konsekvenser, mener Stålsett og stiller spørsmål ved hva som kan gi oss ressurser til å

FOTO: RICHARD MASONER - FLICKR

«Vi må erkjenne sårbarhetens verdi for etikk og politikk.»

tenke annerledes om sårbarheten.

– Religionsforskere har vist at religiøsitetens betydning for mennesker øker der hvor erfaringen av sårbarhet er stor. Jeg prøver å se på hva ulike former for religiøsitet gjør for mennesker i møte med denne sårbarheten.

Stålsett tar i hovedsak for seg ulike typer religiøsitet på tvers av religionene, og har delt inn i tre store kategorier: Fundamentalisme, karismatisk orientert religiøsitet, og økumenisk religiøsitet. Den siste inkluderer folkekirker innenfor ulike konfesjoner, frigjøringssteologiske retninger og interreligiøse retninger.

– Mens fundamentalistiske religiøse synes å frykte sårbarheten, tar de karismatiske ofte utgangspunkt i folks sårbarhet. De tilbyr en religiøsitet som overviner disse utfordringene ved hjelp av religiøse ressurser, som helbredelse eller erfaringen av fellesskap og gjensidig styrke.

VARIERENDE APPELL OG ENGASJEMENT

Stålsett legger ikke skjul på at han selv tilhører den siste kategorien, den økumeniske. Disse er ofte er samlet i en ganske sterk kritikk av globaliseringen, fordi den anses å gi økt fokus på rikdom som skaper sosial ulikhet og klimaødeleggelser.

– Denne tredje kategorien, som er en stor kategori, mener jeg er den formen for religiøsitet som har i seg størst ressurser til å erkjenne og anerkjenne sårbarhetens religiøse og etiske verdi. Og slik sett er i stand til å møte noen av de helt grunnleggende utfordringene som globaliseringen stiller enkeltmennesker og samfunn.

Samtidig mener Stålsett denne kategorien, mer enn de to andre, sliter med å mobilisere, skape engasjement og appellere.

SPILLER PÅ LAG

– I en konkurransepreget offentlighet har fundamentalistene tilsynelatende et fortrinn ved at den har et veldig klart og rent budskap. Samtidig er den ofte så ekstrem og motstrøms at den mister appell for mange.

Karismatisk religiøsitet mener han derimot er mer integrerende og på parti med samfunnsutviklingen.

– Mange av disse aktørene er veldig gode på å spille på lag med det økonomiske systemet. Og det viser seg at denne formen for religiøsitet har stor appell, ikke minst i de samfunnene der mennesker trenger religiøsitet for å møte en tøff hverdag. Men den yter ikke motstand mot de kreftene som skaper globaliseringsens etiske krise.

Historisk religionsdebatt

Hva mener en feltimam, en felthumanist, forskere og prester om religioners rolle i militære organisasjoner?

TEKST OG FOTO: FREDRIKKE REE AADLAND

Et historisk møte fant sted på MF da nytilsatte feltimam Naz Najeeb og felthumanist Ida Henriksen deltok i panelsamtale med forskerne Torkel Brekke, Iselin Frydenlund og Bård Mæland i april. Forsvaret som kamparena for religions- og identitetspolitikk og hvordan nye tros- og livssynsspesialister skal fylle sine nye roller var blant temaene som ble diskutert.

– Akademikere er interessert i Forsvarets endringer fordi organiseringen av religiøse tjenester i forsvaret sier noe om hva som skjer i samfunnet og i staten, påpekte professor Torkel Brekke, som er medredaktør av den ferske boken *Military Chaplaincy in an Era of Religious Pluralism*.

STORE KONTRASTER GLOBALT

Brekke viste til India som eksempel. Under britisk kolonitid ble indiske soldater oppfordret til å dyrke sin religion. Det ville styrke kampmoralen. De religiøse lederne i militæret var bindeledd mellom sekulære offiserer og religiøse soldater.

– De buddhistiske feltprestene på Sri Lanka har derimot ingen bindende funksjon. Og jeg er spent på hva som skjer når Forsvaret får sin første buddhistiske prest, sa postdoktor Iselin Frydenlund.

HVA MED BØNN PÅ LINJA?

Professor Bård Mæland fortalte om sin tid som feltprest, der han kunne kjenne på spørsmål som «Hvor religiøst skal det være? Treffer det?» når han ledet bønn på linja.

– Religion i det offentlige rom blir utfordret. Hva kan være i dette rommet, hva kan ikke? Hva er alternativet? Er det privat og skjult, eller noe åpent? Hva med fellesskapet og samholdet – skal religionen bidra til det, uten å dominere eller undertrykke? Dette kan feltprester kjenne på kroppen.

GJENSIDIG RESPEKT

«I Allahs navn, den mest barmhjertige, nåderike». Slik startet feltimam Naz Najeeb da han fikk ordet første gang. Han uttrykket glede over at feltprester har tilrettelagt for muslimske soldater.

– Bønnerom, halalmat og hijab har vært tillatt. Samtidig har jeg oppdaget rom for forbedring. Min viktigste oppgave som feltimam er å skape gjensidig respekt.

Najeeb har sin imamutdanning fra Pakistan. Han understreket at hans og hans kollegers viktigste oppgave er: «Å betjene våre egne, legge til rette for andre og ta hensyn til alle».

FELTHUMANIST STILLER SPØRSMÅL

Felthumanist Ida Henriksen har master og videreutdanning innen filosofi, samt yoga-studier.

– Som medtenker kan jeg hjelpe soldater til å se seg selv og verden i et større perspektiv. Min rolle er å møte folk med spørsmål i stedet for å være en lærd autoritet som sitter med svar.

Henriksen mener at alle mennesker har grunnleggende åndelige eller eksistensielle behov.

– Jobben min er å bidra eller støtte menneskers evne til kritisk og etisk tenkning og moralsk handling. Jeg skal tilby personlig støtte, vennskap og omsorg i kontekst av det eksistensielle.

Ved endt debatt hang flere spørsmål i luften. Vil det utvikles en interreligiøs forståelse av kapellan-begrepet? Blir det konkurranse mellom livsytelsesaktørene i forsvaret? Som en i publikum sa; Hva skjer nå med kristendom light – hva gjør en når også andre tar i bruk vaffelpressa og kaffekoppen?

SR-leder

Kjære studenter

I skrivende stund bruker jeg mye tid på å forberede påtroppende leder til å ta over dette vervet i Studentrådet ved MF. Det har vært ett og et halvt år med mye glede, mengder av latter og mange arbeidstimer. Det har vært en stor glede for meg å arbeide for studentene, både politisk og sosialt, gjennom min tid i Studentrådet.

TEKST: FAM KARIE HEER AAS, STUDENTRÅDSLEDER
FOTO: HILDE ARNESEN OG REBEKKA OPSAL

FLERE SEIERE

Gjennom det siste halvannet året har det skjedd mye med Studentrådet. Vi har klart å balansere våre prioriteringer godt, også ved å ta noen steg utenfor MFs fire vegger. Det har vært viktig for meg at vi tar i bruk alle de gode sidene ved vårt brede mangfold. Derfor har internasjonalisering og våre internasjonale studenter vært en viktig prioritet. Her har vi hatt flere seiere. Den mest tydelige er kanskje at vi har fått en Internasjonalt ansvarlig i SR. Det er også en stor glede for meg at flere av våre internasjonale studenter faktisk vet hva Studentrådet er. Det har jeg fått oppleve på flere måter. Blant annet har jeg i større grad blitt kontakt av ulike internasjonale studenter om både små og store saker som opptar dem.

MF-STUDENTER GJØR SEG BEMERKET

Å fokusere på det sosiale og faglige miljøet lokalt på MF henger alltid høyt på Studentrådets liste, men vi har samtidig utvidet vårt fokus både regionalt og nasjonalt. For å komme med noen eksempler: MF har i dag tre studenter som representanter i Velferdsringet i Oslo og Akershus, vi har studenter

med flere verv i Norsk Studentorganisasjon, studentrepresentant i et nasjonalt råd under Universitets- og høyskolerådet, samt at vi har gjort oss bemerket i International Student Union.

TYDELIG STEMME

Studentrådet ved MF har en tydelig stemme, ikke bare rundt MF sitt styrebord, men også i den bredere studentpolitikken i Norge. Dette er noe jeg er veldig stolt av, og som jeg håper SR i fremtiden vil fortsette med. Det er viktig for studentene på MF at vi ikke blir navleskuende – vi må tørre å se utover våre egne strukturer i utdanningspolitikken. Dette er viktig for vår egen studietilværelse. Som stolt avtroppende leder vil jeg også påstå at det nasjonale utdanningslandskapet har godt av å høre fra oss studenter på MF.

Med vennlig hilsen
Fam Karine Heer Aas
Avtroppende leder av Studentrådet

Birgitte Tveito under en forelesning ved bredden av Jordan på Jesu døpested.

Marte Solbakken Leberg, Ingvild Bjørnøy Lalim og Marte Birkeland Åsen ved klagemuren.

«Vi fikk et unikt innblikk i konteksten evangeliene ble skrevet i.»

Øyvin R.S. Berg

Professor i GT Gard Granerød underviser i ruiene på Tel Arad.

Fulgte Jesu fotspor i Israel

På vei til Qumran ved Dødehavet, stedet hvor dødehavsrullene ble funnet, vandret studentene gjennom ørkenen.

Fra en av de mange smale gangene i gamlebyen i Jerusalem.

Professor i NT, Morten Hjørning Jensen, foreleser utenfor al-Aqsa-moskeen på Tempelhøyden i Jerusalem.

TEKST OG FOTO: HILDE ARNESEN

– Dette var klart de fire beste og viktigste ukene for meg så langt i studiet, sier Jacob Breda Antonsen.

Han er en av de 12 teologistudentene fra MF som deltok på studieturen til Israel i mars/april i år. I løpet av fire uker fikk prestespirene oppleve bibelhistorien, gå i Jesu fotspor, og se de religiøse spenningene i Jerusalem på nært hold.

– Klasserommet ble byttet ut med de fantastiske stedene, og alt ble levende konkret og bibelen ble for alvor virkelig, sier Antonsen.

Han får støtte av studiekamerat Øyvind Rudolf Sønnensyn Berg.

– Det var en helt fantastisk tur! Jeg fikk et unikt innblikk i konteksten evangeliene er skrevet i, både historisk og geografisk. Og

så lærte vi hvordan vi kan anvende denne kunnskapen inn i vanlige oppgaver i en prestehverdag.

Turen ble arrangert i samarbeid med Caspari Center for Biblical and Jewish Studies i Jerusalem og gir 10 studiepoeng. Fra MF dro professorene Gard Granerød (GT) og Morten Hjørning Jensen (NT).

«Alt ble levende konkret, og bibelen ble for alvor virkelig.»

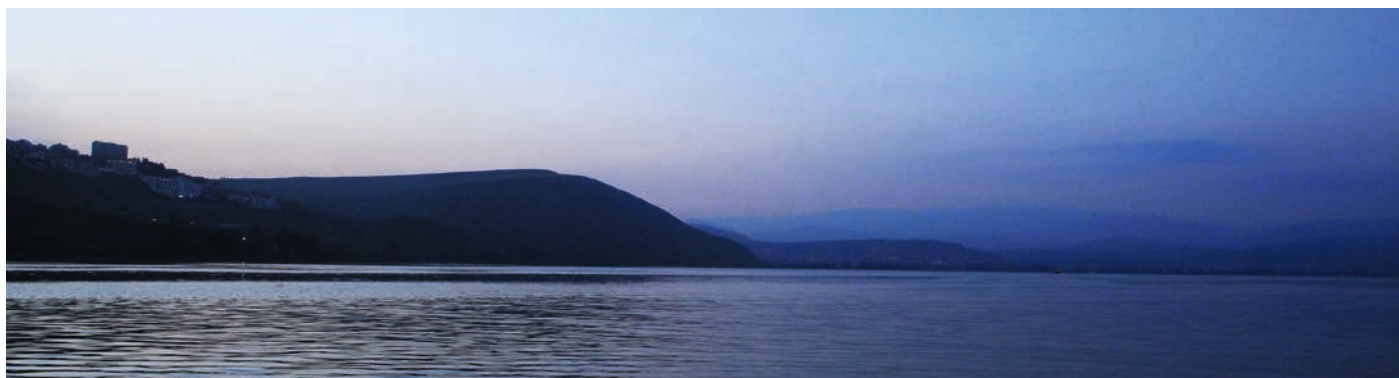
Jacob Breda Antonsen

I utgravningene av den gamle byen Bet She'an.

Al-Aqsa-moskeen i Jerusalem er islams tredje helligdom (etter Mekka og Medina) og er et pilegrimsmål for muslimer.

En lang dag i Jesu fotspor i Galilea ble avsluttet med en båttur på Genesaretsjøen. Hele rundturen i Galilea tok utgangspunkt i Markusevangeliet.

Forskning aktuelt

Hva forsker du på nå?

Her får du et innblikk i tre MF-ansattes forskerhverdag. Alle de nyeste MF-publikasjonene finner du på mf.no/nye-mf-publikasjoner

Publikasjoner

Joar Haga

Postdoktor, kyrkjarahistorie

Kva publiserte du nylig?

Artikkelen «Gerhard (un) seen from Copenhagen. Danish absolutism and the

relation between State and Church» i *Konfession, Politik und Gelehrsamkeit. Der Jenaer Theologe Johann Gerhard (1582-1637) im Kontext seiner Zeit* utgitt på Franz Steiner Verlag.

Kva er artikkelens innhald, og kvifor er slik forskningsarbeid viktig?

Eg var interessert i dei teologiske grunnane til kvifor den lutherske kyrkja i Danmark-Noreg var så ivrig på å få innført absoluttismen i 1660. I Tyskland gjekk utviklinga til dels i motsett retning. Dei viktigaste tyske lutherske teologane på 1600-talet frå Johann Gerhard til Abraham Calov var kjende for sin motstand mot at fyrstane blanda seg for sterkt inn i teologiske spørsmål. Johann Gerhard utvikla ei lære om det kyrkjelege embete der fyrsten hadde ei rolle som rett nok var viktig, men langt frå eierådande. Poenget hans var å få til eit organisk samvirke ved kyrkjelege tilsetjingar: Lekfolk i kyrkjelyden, teologisk kompetanse og verdsleg makt skulle alle seie sitt. Dette spegla ein himmelsk orden for Gerhard. Når reformasjonen kjem til Danmark-Noreg blir kyrkja integrert i statsstyret på ein meir friksjonsfri måte. Sondringa mellom verdsleg og kyrkjeleg makt var knytt til ulike funksjonar som kongen hadde, det kyrkjelege område var ikkje løyst frå kongen sin person, slik det var i tysk lutherdom. Difor kunne ein leggje til rette for at kongen fekk absolutt makt, også over kyrkja.

Det er viktig å vite noko om dei grunnleggjande teologiske tankane som har skapt den særreine dansk-norske statskyrkje-modellen.

Kva forskar du på no?

No arbeider eg med salmediktaren Thomas Kingo og pasjonssalmane hans. Korleis blir det syngjande kyrkjemedlemmet innlemma i Jesu lidingssoge i Jerusalem? Kingo dramatiserer det store frelsesdramaet ved å la heile verda klinge gjennom songen, og songaren står i spennet mellom det gamle mennesket (Adam) og det nye mennesket (Kristus). Gjennom det akustiske skaper Kingo sterke visuelle bilete av Jerusalem som eit krystalliseringspunkt for frelses-soga.

Iselin Frydenlund

Postdoktor, religionsvitenskap

Hva er artikkelens innhald?

Artikkelen «Religious

Liberty for Whom?...» analyserer fire nye lover vedtatt i Myanmar i 2015 som skal «beskytte rase og religion». Lovene regulerer konvertering fra en religion til en annen, ekteskap mellom buddhistiske kvinner og ikke-buddhistiske menn, forbyr polygami og utroskap, samt regulerer kvinners reproduktive rettigheter i utvalgte deler av landet. Lovene ble vedtatt etter sterkt press fra den buddhistiske munkeorganisasjonen MaBaTha. Munkene uformet deler av lovutkastene og presset politikerne til å vedta lovene, fordi de mente at lovene ville kunne stanse det de mener er «islamiserings av Myanmar».

Hvorfor denne type forskningsarbeid viktig?

Denne typen forskning er viktig av tre årsaker. For det første kan kvalitative forskningsdata samlet gjennom feltarbeid peke på den sosio-politiske konteksten for en bestemt juridisk prosess. For det andre viser denne artikkelen at religionsfrihet ikke følger automatisk i en demokratiseringsprosess. Snarere kan politisk liberalisering også føre til en sterk politisering av religion som kan innebære klare begrensninger i religionsfriheten, spesielt for religiøse minoriteter. Sist, men ikke minst, viser artikkelen at «religionsfrihet» kan brukes som et maktinstrument for å fremme majoritetens interesser, og ikke som et instrument for å beskytte enkeltindividet eller bestemte grupper mot overgrep på religiøst grunnlag.

Hva forsker du på nå?

Akkurat nå jobber jeg med en artikkel om internasjonal tros- og livssynspolitikk relatert til rohingyaspørsmålet i Myanmar. En annen artikkel handler om forholdet mellom religion og selvmordsaksjonisme under borgerkrigen på Sri Lanka. I tillegg redigerer jeg en bok om buddhistiske-muslimske relasjoner i Sør- og Sørøst Asia.

Vidar L. Haanes

Professor, kirkehistorie

Hva publiserte du nylig?

«Norwegian Lutheranism and the Jews» er publisert i artikkelsamlingen

Protestantism, Antijudaismus, Antisemitismus: Konvergenzen und Konfrontationen in ihren Kontexten, utgitt på Mohr Siebeck.

Hva er artikkelens innhald, og hvorfor denne type forskningsarbeid viktig?

I forbindelse med reformasjonsjubileet har det vært skrevet mye om Luthers syn på jødene. Denne artikkelen bygger på en forelesning jeg holdt på Humboldt-universitetet i Berlin, der jeg ser på holdningen til jødene i den lutherske kirken i Norge fra reformasjonen frem til 2. verdenskrig. Ved å fokusere på de grove antisemittiske uttalelsene fra Luther selv, og ta et selvsagt oppgjør med disse, er det lett å overse at antijødiske holdninger har preget en rekke kirkeledere og teologiske professorer helt frem til mellomkrigstiden. Ved å synliggjøre den ubevisste og mindre eksplisitte antisemittismen i vår nære fortid, forstå vi kanskje lettere at det fremmedfiendtlige kan finnes hos oss selv.

Hva er det neste temaet du ønsker å forske på?

Som rektor har jeg lite tid til å forske, men jeg forsøker å kombinere faglige interesser med de institusjonelle, og skriver nå på et bidrag som skal inn i Council of Europe Higher Education Series "Academic freedom and institutional autonomy: a university view of the relationship between institutions and public authorities".

Let etter et godt tilbud, så skal du finne.

Det kan vi forsikre.

[Ring oss på 23 68 39 00]

*Egen forsikringspakke
for studentmedlemmer
i Presteforeningen!*

Vi er skapt av Kristen-Norge for å verne og sikre verdier gjennom gunstige avtaler for både kirker, organisasjoner og privatpersoner.

Overskuddet gir vi tilbake til fellesskapet.

Som forsikringskunde hos oss bidrar du derfor til å skape nye, varige verdier for deg og den mangfoldige kristne virksomheten.

Vi har en spesialavtale med Presteforeningen som også studentmedlemmer nyter godt av.

Her er noen av fordelene vi tilbyr:

- © 20 % rabatt på alle skadeforsikringer
- © Spesialrabatt på personforsikringer
- © Skreddersydd innboforsikring
- © Egen forsikringspakke for studenter

Sivilsamfunn under press i Kina

Når vi studerer kinesisk sivilsamfunn, er det lett å fokusere på begrensningene frivillige organisasjoner møter. Men da risikerer vi å overse deres evne til å handle og ta valg, selv i en politisk kontekst preget av skjeve maktforhold.

TEKST: FØRSTEAMANUENSIS MARIELLE STIGUM GLEISS

Sivilsamfunnet er en arena der mennesker møtes og danner frivillige organisasjoner rundt felles interesser og kampsaker. Slike organisasjoner kan tilby tjenester som leksehjelp og juridisk bistand, men spiller også en viktig rolle gjennom å tale marginaliserte gruppers sak overfor styresmaktene og kjempe mot urettferdighet.

MEDVIRKNING GJENNOM SIVILSAMFUNNET

Sivilsamfunnet fungerer dermed som en kanal for politisk medvirkning nedenfra. Men hvordan ser sivilsamfunnet ut i et ikke-demokratisk land som Kina? Kina er en ettpartistat hvor det kinesiske kommunistpartiet har hatt makten siden 1949. Organisasjons- og ytringsfriheten er begrenset, og politiske kanaler for medvirkning nedenfra eksisterer ofte kun på papiret, hvis de i det hele tatt finnes. De siste 30 årene har det likevel vokst fram et mylder av frivillige organisasjoner, som mobiliserer rundt saker som miljøvern, kvinnekamp eller arbeideres rettigheter. I mitt doktorgradsarbeid intervjuet jeg organisasjoner som arbeider for å bedre rettighetene til fattige kinesere fra landsbygda som flytter til byene for å arbeide. Jeg ønsket å forstå hvilke begrensninger og muligheter disse organisasjonene møter i sitt arbeid.

POLITISK KONTROLL AV SIVILSAMFUNNET

Sivilsamfunnets handlingsrom i Kina er begrenset på mange måter. Kommunistpartiet er generelt skeptisk til enhver form for organisering utenfor statens kontroll, fordi dette skaper fellesskap og strukturer som kan brukes til å utfordre partiets maktmonopol. Ett eksempel er forfølgelsen av den nyreligiøse bevegelsen Falun Gong. Kommunistpartiet støttet først Falun Gong og var positiv til

bevegelsens fokus på moral og meditasjon. Men etter hvert som Falun Gong vokste og motsatte seg myndighetenes inngripen i måten bevegelsen var organisert på, ble den sett på som en trussel. Bevegelsen ble forbudt, og mange Falun Gong-utøvere ble arrestert.

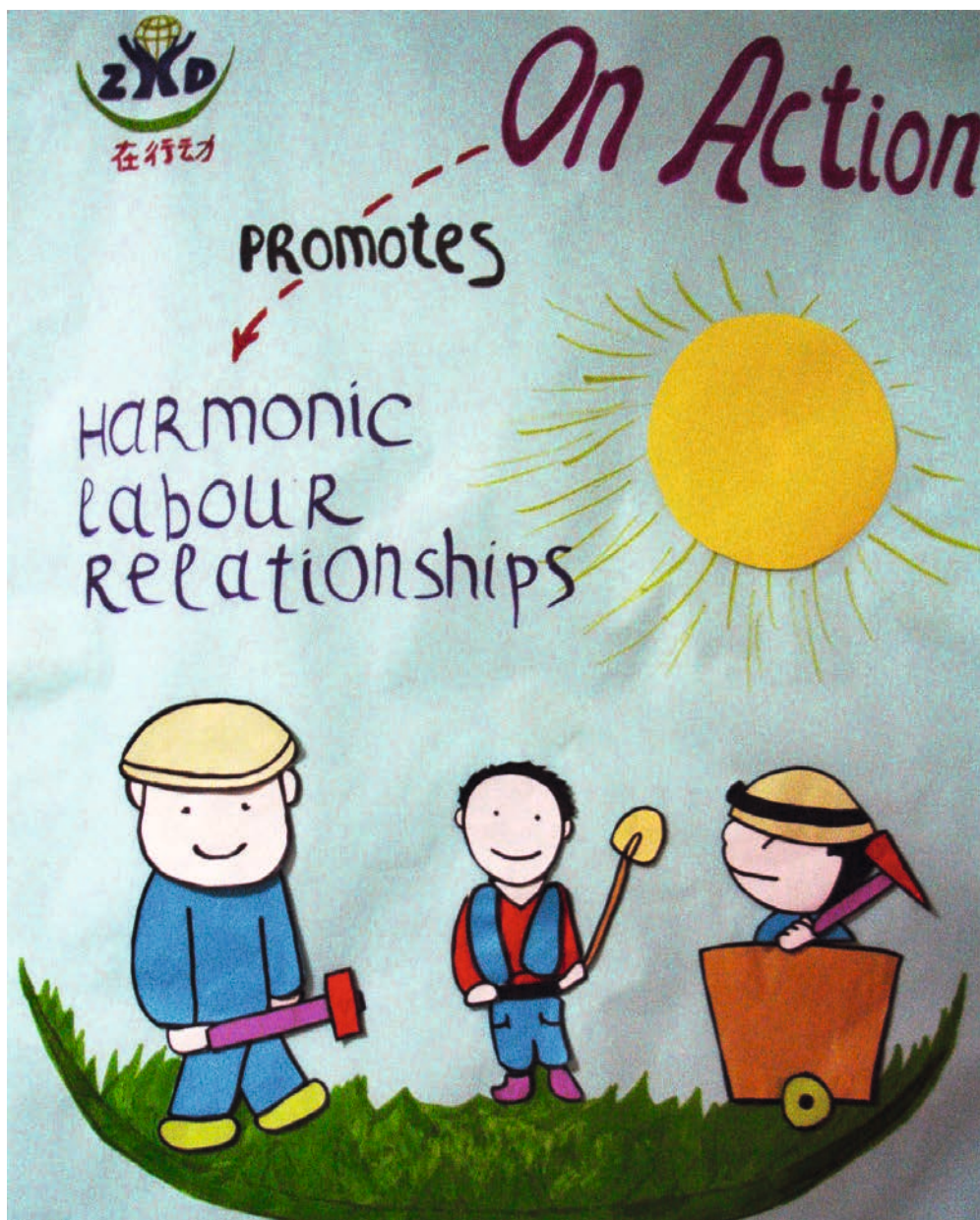
Forfølgelsen av Falun Gong viser et ytterpunkt i kinesiske myndigheters behandling av sivilsamfunnet. I stedet for å arrestere aktivister eller forby en organisasjon, er det langt mer vanlig at myndighetene bruker mer indirekte metoder. Aktivister kan for eksempel bli invitert til å "drikke te" med politiet. Slike uformelle samtaler sender et tydelig signal om at de blir fulgt med på. En annen taktikk er å presse utleier til å avslutte leiekontrakten for lokalene som en organisasjon disponerer. En organisasjon jeg intervjuet, opplevde også at brannvesenet krevde at organisasjonen sørget for flere nødutganger for å følge brannforskriftene. Dette til tross for at andre kontorlokaler i området ikke hadde ekstra nødutganger. Disse eksemplene viser at politisk kontroll av sivilsamfunnet ofte skjules bak selektiv anvendelse av byråkratiske regler og bruk av mellommenn.

Den politiske kontrollen skjer også gjennom strenge regler for å bli registrert som frivillig organisasjon. Det stilles krav om medlemstall, startkapital og kontakt med en statlig institusjon som kan føre tilsyn med organisasjonens arbeid. For små organisasjoner med begrensede ressurser og nettverk er det svært vanskelig å bli registrert. Mange organisasjoner er derfor uregistrerte eller registrert som kommersielle foretak. Manglende eller feil form for registrering kan brukes som et påskudd for å slå ned på organisasjonens arbeid.

ULIKE STRATEGIER FOR Å UTVIDE HANDLINGSROMMET

Sivilsamfunnets handlingsrom er imidlertid ikke en fast størrelse. Den kinesiske staten består av ulike aktører med ulike agendaer og holdninger til sivilsamfunnet. Mens noen aktører ønsker å begrense sivilsamfunnet, ser andre på frivillige organisasjoner som nyttige samarbeidspartnere. Noen ganger går skillene mellom nasjonale og lokale aktører, andre ganger er skillene geografiske, hvor

handlingsrommet ett sted er mindre enn andre steder. Holdninger til sivilsamfunnet endrer seg også over tid. Under sittende president Xi Jinping har nye regler som gjør det vanskelig å motta økonomisk støtte fra utlandet, innskrenket handlingsrommet ytterligere. Organisasjonene må derfor forholde seg til skiftende og til dels motstridende politiske signaler om hvor grensen går for hva de kan si og gjøre offentlig.

Arbeiderorganisasjonene jeg har studert, bruker ulike strategier for å skape seg større handlingsrom. En strategi er å understreke at de er sosiale og ikke politiske organisasjoner. "Vi er en ikke-statlig organisasjon. Vi er ikke en anti-statlig organisasjon", sa lederen for en organisasjon. En annen leder uttalte at "vi har ingen intensjon om å sitte i regjering og ønsker ikke å styrte regjeringen". Slike uttalelser utfordrer ideen om at sivilsamfunnet utgjør en politisk trussel. Ved å presentere eget engasjement som omsorg eller konfliktreducerende arbeid i stedet for politisk arbeid, forsøker organisasjonene å utvide sitt eget handlingsrom. Veldedig arbeid og kulturelle aktiviteter er som regel mindre kontroversielt enn rettighetsarbeid. Samtidig kan

tilsynelatende apolitiske aktiviteter gi muligheter for å skape oppmerksomhet rundt en sak og påvirke den offentlige samtalen om et samfunnsproblem.

Organisasjonene kan også forsøke å samarbeide med lokale myndigheter om å tilby tjenester. Slikt samarbeid gir beskyttelse og legitimitet, men kan også legge føringer for organisasjonens arbeid. Videre kan organisasjonene vekse mellom ulike typer arbeid, avhengig av hvor sensitivt temaet de jobber med er. «Når det er for risikabelt å drive med rettighetsarbeid, gjør vi annet frivillig arbeid», fortalte lederen i en organisasjon. Arbeiderorganisasjonene jeg intervjuet var svært forskjellige. Noen organisasjoner holdt bevisst en lav profil, andre fokuserte på å bygge gode relasjoner til lokale myndigheter. Atter andre skydde ikke unna sensitive temaer og arbeidsformer og forsøkte hele tiden å skyve på de politiske grensene, millimeter for millimeter. Disse forskjellene viser at selv innenfor et begrenset handlingsrom, har organisasjonene mulighet til å handle og ta egne valg.

Folk

AV FREDRIKKE REE AADLAND

Tindberg leste fra ny barnebibel

I mars holdt kompetansenettverket innen trosopplæring i Den norske kirke konferanse på MF med tema «bibelen i trosopplæringen». Her bidro blant annet skuespiller og forfatter Svein Tindberg med opplesning fra barnebibelen han snart gir ut. – Jeg har ikke endret noe, men fyller ut hullene. Det er jo ingen som vet om Noa hadde en tante, sa han i samtale med professor Sverre Dag Møgstad.

Culture Week

Studentene ved MF arrangerer årlig Culture Week. I år var det mye spennende på programmet, blant annet en matfestival. Rådgiver Hildegun Hennum Høeg, studierådgiver Mona Gulbrandsen Bø og direktør Beate Pettersen var blant dem som smakte på mat fra land verden over.

Kirsten Tornøe disputerte

Kirsten Tornøe holdt 5. mai prøveforelesning og forsvarte doktoravhandlingen "The Challenge of Consolation: A qualitative study of nurses' experiences with practicing and teaching spiritual and existential care for the dying" på MF.

Andakten

Å strekke til

TEKST: ELIN LUNDE, STUDENTPREST VED MF

I år klarte vi ansatte på MF å stille lag i Holmenkollstafetten. Det ble en viktig erfaring av egne begrensninger, og et møte med styrken i å gjøre noe sammen. Vi møttes til seriøse treninger noen uker før konkurransen skulle finne sted, og hadde en dyktig trener som heiet oss frem mot å bli bedre. Ja, ikke bare det, han lærte oss også noe viktig om å lære å kjenne våre grenser. Han lærte oss å finne ut av hvilken puls som er best for at vi skal holde intensiteten lengst mulig før melkesyra kommer.

Jeg ville så gjerne holde følge med de sterkeste, og måtte innse at jeg forstrakk meg. Er det ikke det vi prøver på hele tiden – å bli som de andre? Og å ta litt hardere i enn det vi egentlig orker.

Lærdommen ved stafetten ble at jeg innså hvor viktig det er at jeg lærer å kjenne den pulsen som gjør at jeg holder lengst mulig. Jeg trenger å lære å kjenne min styrke, men også min svakhet. Da kan jeg også gi rom for de andre. Sånn er det også i vårt forhold

til Gud. Han sendte sin sønn fordi vi ikke strakk til. Hvis vi skal fortsette å strekke oss og forstrekke oss, kan vi fort miste han av syne. Paulus sier det klokt i 2. Korinterbrev 4, 7: «Men vi har denne skatten i leirkrukker, for at den veldige kraften skal være fra Gud og ikke fra oss selv.»

Han som fyller alt i alle strekker seg mot oss, og denne sommeren skal vi få kjenne at vi skal slippe å strekke til som noe annet enn det som er oss.

Besøk fra Myanmar

MF deltar i et NORPART-prosjekt med Myanmar Institute of Theology for å heve nivå og kompetanse på religionsvitenskap og interreligiøs dialog m.m. i Myanmar og Norge. Partene hadde sitt første møte på MF fra 18.-20. april for å utarbeide detaljene i hvordan prosjektet skal gjennomføres de neste 4 år.

Atle Søvik 40 år

Da studiedekan og professor Atle Søvik fylte 40 år i april, markerte han det med en Halveisforelesning (halveis til avskjedsforelesning). Sjelden har latteren runget så lenge og vel i Auditorium 2 som denne ettermiddagen.

Se videoglimt av Atles vittige historier på [facebook.com/menighetsfakultetet](https://www.facebook.com/menighetsfakultetet)

Studentrådets fagkritiske dag

Studentrådet inviterte til debatt om undervisning og formidling i og etter høyere utdanning i april. Mange kom for å lytte til og delta i debatten.

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSFAKULTET

Det er fortsatt mulig å bli student ved MF høsten 2017

HUSK: Flere av våre masterstudier har løpende opptak fram til studiestart.

Sjekk også ut **restetorget** på samordnaopptak.no fra 19. juli

Velkommen til MF!

mf.no/studier

Reformasjon

NILS IVAR AGØY, KNUT EDVARD LARSEN OG CHR. ANTON SMEDSHAUG (RED.)

Trådene i samfunnsveven

Hva har reformasjonen betydd for Norge?

Er det noen sammenheng mellom reformasjonens ideer og dagens norske velferds-samfunn?

12 forfattere skriver om reformasjonens betydning for demokratisering og velferdsstat, for åndsliv, skole og språkutvikling, for diakoni, for likestilling og for organisasjons- og bedriftskultur – og om hvordan misjon har bragt reformasjonstankene ut i verden.

Kr 328,-

Boka kjøpes i din lokale bokhandel eller på www.verbumforlag.no

 Verbum

«Å inkludere andre betyr ikke å utslette seg selv»

Åshild Mathisen
Sjefredaktør

---

3 uker gratis - send VL til 1933.
Leveringen stanser automatisk etter endt kampanjeperiode.

vårt land

Bli med på feiringen!

Alle tidligere hovedfagsstudenter og lærere ved «Instituttet» er hjertelig velkommen til jubileumsmarkering på MF!

21. oktober kl. 18.30

Pris: ca. 350,-

Påmelding innen 15. september

For mer informasjon og påmelding, se mf.no

«Instituttet» feirer 50 år

I år markeres MFs 50-årige historie som utdanningsinstitusjon for skolesektoren.

TEKST: HILDE ARNESEN

4. september 1967 startet MFs Institutt for kristendomskunnskap sin undervisning for 20 heltidsstudenter og 23 deltidsstudenter i Diakonhjemmets lokaler. For første gang tilbød MF noe mer enn teologiutdannelse. Siden den gang har 272 kandidater blitt uteksaminert med hovedfag i kristendom, og MF fortsetter å være en viktig utdanningsinstitusjon for skole og undervisning.

– Opprettelsen av instituttet førte til stor fagfornyelse. Man ble utfordret til å tenke nytt om forholdet mellom teologi som kirkens fag og kristendomskunnskap som et bredt allmenndannende kulturfag for skolen og samfunnet, sier professor Sverre Dag Mogstad.

Han begynte som lærer på instituttet i 1974, og har undervist flere generasjoner i religionspedagogikk.

50 ÅR MED SKOLE

En av hans studenter var Ann Midttun, som begynte på MF i 1978. Nå er hun førstelektor og leder for Avdeling for religion og pedagogikk – videreføringen av instituttet.

– Utdanning for skolesektoren er en viktig del av MF i dag, med stor satsning på videreutdanning for lærere og lektorprogrammet i religion og samfunnsfag, sier Midttun.

VELKOMMEN TIL FEST

Lørdag 21. oktober arrangeres Åpen dag på MF. Samme kveld inviterer Midttun og Mogstad med flere til fest og markering av jubileet. Alle tidligere lærere ved Instituttet

og alle uteksaminerte hovedfagsstudenter er velkomne.

– Det blir et rikholdig program med historiske glimt, musikk, tapasbord og mye annet, sier Midttun, som håper på godt oppmøte.

Slik så det ut da Instituttet feiret 10-års jubileum i 1977. Bildene er hentet fra Lys og Liv utgitt i oktober 1977.

Velkommen til Åpen dag på MF

lørdag 21. oktober 2017

PROGRAMMET I KORTE TREKK

kl. 9.30 - 15.00

- Luthersk salmeandakt anno 2017
- Kreering av æresdoktorer
- Markering av "Instituttet" 50 år

#REFORMASJONEN

- Reformasjonen - ikke som du tror
- Paulus og Luther, samstemte eller ...?
- Finnes et luthersk kirkerom?

#SKOLE OG SAMFUNN

- Religion in the Future
- Generasjon prestasjon og religion
- Hva skjer med kulturen hvis kristendommen forsvinner?

#JERUSALEM

- Hva er det med Jerusalem?
- Jerusalem i litteraturen
- Jerusalem i musikken

#FORSKNINGSGLIMT

- Korte presentasjoner av aktuell MF-forskning

mf.no/åpendag

Her er noen av dem
du kan møte på
Åpen dag:

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSFAKULTET

Studenter i Afrika og Asia trenger vår hjelp

Fremragende forskning finner sted over hele verden, men støtteordningene varierer fra land til land. Flere dyktige master- og doktorgradsstudenter i søsterkirker i Afrika og Asia trenger derfor økonomisk støtte. Vil du bidra?

Din gave vil gi studenter mulighet til å fullføre utdanning og jobbe som lærere i teologi. En av dem som nå har behov for finansiell hjelp, er Dawit Olika Terfassa. Han er ph.d.-student ved MF og er fra Etiopia. Slik beskriver han sin situasjon:

«Som selvfinansierende student har jeg brukt egne sparepenger, studielån og andre tilskudd til å finansiere doktorgraden. Målet er å levere avhandlingen i desember 2017. Men nå har jeg ingen økonomiske muligheter til det. Kona mi har vært heltidssykemeldt i over et år på grunn av revmatiske problemer. Vår inntekt er derfor blitt drastisk redusert. Økonomisk hjelp vil gi oss en mer stabil livssituasjon, slik at jeg med fullt engasjement kan ferdigstille doktorgradsprosjektet.»

Kontonummer: 3000.17.41841
Vipps til 89000. Merkes med «Studenter i Sør».